

7.48x24.09	1	עמוד 14	מקור ראשון - שבת	04/2018	63272496-9
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינו - 80790					

תגובות

בתגובה ל"תום ההתנכרות" מאת עמיחי שיקלי, גיליון אחרי מות קדושים

ציונות או "חיקוי של קופים"

"שום רושם 'יהודי' מיוחד אין אנו מוצאים בשום מקום", כתב אחד העם במאמר הביקורת החריף שכתב בתגובה לספרו של הרצל "אלטנוילנד". הביקורת הזו נשמעת מודה לכל מי שקרא את הספר ולו בקריאה שטחית, וראה עד כמה נוכחת בו היהדות. הרצל כותב על מדינה שבה נחוג הפסח כהלכתו, מוקם בית מקדש, שבת היא יום המנוחה השבועי ועוד. כיצד עומדת ביקורת זו של אחד העם אל מול דבריו של עמיחי שיקלי כי תפיסתו של הרצל את הציונות "לא הייתה מהלך מדיני נטול נשמה אלא בראש ובראשונה שיבה אל היהדות"?

קריאה במאמר הנזכר מעלה כי זעמו של אחד העם הופנה בעיקר לעבר שני נושאים המופיעים ב"אלטנוילנד": בית המקדש וסדר הפסח. מכיוון שמדובר דווקא בשני סממנים יהודים מובהקים, נראה כי ביקורתו של אחד העם איננה נוגעת לחוסר האזכור של סממנים יהודיים, אלא לתוכן או לסוג היהדות שהרצל מתאר.

בית המקדש של הרצל ממוקם בהר הזיתים, ולא בהר הבית. בית המקדש הזה דומה מאוד לבית כנסת ולא מוקרבים בו קרבנות. סדר הפסח של הרצל הוא סדר מסורתי, אבל בין האורחים השותפים לסדר ניתן למצוא גם כומר נוצרי ונכבד מוסלמי.

אחד העם זעם על תיאורים אלה וכתב כי ספרו של הרצל מציג ציונות שהיא "חיקוי של קופים", המתחנף לגויים ואינו מציג "ייחוד יהודי". הוא סבר כי הגותו של הרצל אינה יהודית מספיק, וכי המדינה שאליה הוא שואף דומה מדי למדינות המערביות שאותן הכיר.

הרצל אמנם לא הסתפק רק ב"מדינת היהודים" – ובכך שיקלי צודק – אך דמותה של מדינה זו נקבעת בעיניו בעיקר על-ידי ההסדרים הסוציאליים ולא בדמותה הדתית-תרבותית, אשר לטעמו אמורה להישאר בעיקר ברשות הפרט. הרצל דמיון דגל מדינה אשר מורכב משבעה כוכבים, אשר מייצגים שבע שעות עבודה יומיות (הישג שאליו לא הגענו עד היום). בנאומו בפתחת הקונגרס הציוני השני אמר: "האם תוכנן מתמצה בקניין קרקעי, בחשיבות שתיוסוף לנו, בחיי שלוה באיך מפריע? לא! דווקא אלה מבינינו, המוכנים כיום למסור את כל ישותם בעד העניין הציוני, יצטערו אף על צעד אחד שעשו לשם כך, אם יצליחו רק לכוון חברה חדשה ולא גם חברה צודקת יותר".

הרצל כיבד את היהדות, התקרב אליה באופן אישי במסעו הציוני, ואף ראה בעיני רוחו אי אילו מאפיינים יהודיים של המדינה המקווה, אבל אופייה של המדינה שראה בעיני רוחו היה מערבי מאוד. הדת לא נכפתה על היחיד והציבור, והתוכן העיקרי שאמורה הייתה המדינה למלא ושהוא (אולי) ה"נשמה" שלה היה התוכן החברתי. כנראה שהיום היינו קוראים למשנתו של הרצל "סוציאלי-דמוקרטית" או "פרוגרסיבית". למעשה, בתחילת דרכו הפוליטית הגדיר הרצל עצמו את משנתו כ"סוציאליזם מדינתית".

אביעד הומינרירוזנבלום

אביעד הומינרירוזנבלום הוא מנהל תוכן ודיגיטל

בקרן ברל כצנלסון